

PROLOOG

Ze stapte naar achteren, sloot haar linkeroog en hield haar penseel voor het rechter. Er klopte iets niet. Het leek net of de bloemen boven het mandje zweefden, in plaats van dat ze erin lagen. Ze zuchtte. Ze vroeg zich voor de zoveelste keer af wat meester Honthorst zou zeggen.

Eigenlijk wist ze het wel. 'Schilderen is voor meer dan de helft kijken. Kijken hoe de dingen in elkaar zitten, kijken naar de lichtval, kijken naar wat er ontstaat op je doek, zodat je snel kunt ingrijpen als het niet goed gaat.'

Hij had vaak gezegd dat ze zich te veel liet meeslepen. Dat ze zo opging in haar onderwerp dat ze de regels weleens vergat. Na al die jaren gebeurde dat haar nog steeds. En nu zat ze met de gebakken peren. Of, in dit geval, met de zwevende bloemen. En dat allemaal omdat ze weer vergeten was haar bril op te zetten.

Ze legde haar penseel neer en rechtte haar rug. Ineens voelde ze de pijn tussen haar schouderbladen weer. Moeizaam stond ze op en liep van haar schildersezel naar haar secretaire. Ze pakte het bovenste vel van de stapel die voor haar lag, draaide de dop van de inktpot en nam de ganzenveer ter hand. Nog even keek ze naar het schilderij. Toen doopte ze de veer in de inkt en begon.

Het is al laat. Zuster Marie-Anne heb ik gevraagd de kaarsen te laten staan, het raam te sluiten en mij wat warme wijn te brengen. Nu is zij naar bed. Ik wist dat ik ook deze nacht de slaap weer niet zou kunnen vatten en daarom had ik besloten van de nood een deugd te maken en verder te gaan met mijn schilderij.

Maar mijn okergele pigment is op en ik wil niemand op dit uur las-

tigvallen. Iedereen slaapt, het klooster is stil. Daarom begin ik nu, in de nacht van tien op elf augustus in het jaar onzes Heren 1706 met het opschrijven van mijn herinneringen.

Mijn lieve nicht Liselotte heeft er al vele malen om gevraagd, maar tot nu toe heb ik geweigerd. Wie is er nu geïnteresseerd in het leven van een oude non? Dat stelt toch niet zoveel voor? Ik woon hier al bijna vijftig jaar en al mijn dagen lijken op elkaar. Ik sta op, doe mijn gebeden, eet een weinig, luister naar moeder priorin die mij vertelt wat er allemaal speelt in de abdij, naar zuster econome die mij vertelt hoe de zaken ervoor staan en naar zuster Sarah, die mij de nieuwtjes uit de wereld brengt. Ik lees mijn brieven, schrijf mijn brieven, lees in de Bijbel en mijn gebedenboek en ontvang af en toe bezoek, van hovelingen die denken dat ik het oor van de koning heb. En ik schilder. Niet iedere dag, daar is de tijd niet voor. Maar zodra ik tijd over heb, ga ik naar mijn atelier. God heeft mij gezegend met goede ogen en een vaste hand, daar ben ik zeer dankbaar voor. Mijn hele leven heeft schilderen, naast mijn geloof, mij de meeste voldoening geschonken en mijn werk wordt nog steeds bewonderd. Toch geef ik mijn schilderijen niet meer weg. Jarenlang kwamen de dames en soms ook heren van het hof mij bezoeken in de hoop iets van mijn portretten of heiligentaferelen te zien of, nog liever, te bemachtigen. Soms schonken zij dan enkele goudstukken die dan weer ten goede aan de abdij kwamen. De laatste jaren komen ze minder, mijn werk schijnt niet meer zo in de mode te zijn.

Het zij zo. Mijn medezusters hangen het weinige werk dat ik nog voltooi in de gangen van het klooster en een enkele keer schenk ik hen een prent voor in hun cel. Het meeste hangt in mijn eigen vertrekken. Er komt niet veel meer bij, want mijn hand en mijn blik zijn dan wel sterk, ik ben zelf steeds sneller moe. Geregeld schrik ik wakker door dat mijn penseel op de grond klettert.

Goed, ik had het over herinneringen. Liselotte heeft gevraagd hoe het gekomen is dat ik hier nu leef. Ook zij is in Frankrijk terechtgekomen en is tot de ware kerk toegetreden, maar zij heeft daar niet, zoals ik, uit vrije wil voor gekozen. Zij is getrouwd met de broer van de koning, omdat haar familie dat wilde en is katholiek geworden omdat

het huwelijk anders niet door had kunnen gaan. Ze begrijpt niet goed waarom ik ervoor gekozen heb terwijl het niet hoefde.

Liselotte zegt ook dat mijn leven voordat ik in het klooster trad toch heel spannend en interessant geweest moet zijn. Het kind weet niet waar ze het over heeft. Nou ja, kind, ook zij zal inmiddels in de vijftig zijn. Het is zo lang geleden dat ik uit Den Haag vertrok, dat ik het niet meer zo voor me zie. Dus die memoires leken mij een onmogelijke opgave. Bovendien zijn er zaken waarvan ik niet weet of ik ze op wil schrijven.

Maar toch, maar toch. Na haar opmerking dacht ik weer steeds vaker aan vroeger. Aan mijn moeder, die altijd brieven schreef aan haar verwanten en haar spionnen bij alle vorstenhoven en heel Europa probeerde te laten doen wat zij wilde. Aan mijn lieve zusters, met wie ik zo'n plezier had en die ik al zolang niet meer gezien heb. Aan mijn broers ook, de vechtersbazen en de jongens die daar niet van hielden en aan die ene, die verdronk. Aan mijn dierbare vader, die ik eigenlijk amper gekend heb en aan ons kinderhuis in Leiden. En natuurlijk aan meester Honthorst, die mij de schilderkunst heeft laten ontdekken, waardoor mijn leven nooit meer hetzelfde zou zijn. Ook dacht ik aan de enige grote liefde die ik gekend heb en aan mijn vlucht van het Haagse hof.

Nu ik dit zo opschrijf, komt het me voor dat het toch wel een waardevol verhaal kan zijn voor degenen die na mij komen, niet alleen voor Liselotte. Ik weet het niet. Voor mij is het waardevol; alleen al door erover na te denken, komen er belevenissen in mij op waar ik in geen jaren aan gedacht heb. Natuurlijk was ik niet altijd al een devote moeder-overste. Ik twijfel of ik sommige zaken wel aan de orde moet stellen, want dan ontstaat er misschien een wat minder florissant beeld van dierbare overledenen. Zoals van mijn moeder. En Liselotte komt wellicht zaken tegen die ze beter niet zou kunnen weten, over die tijd dat we elkaar niet zagen. Ik heb genoeg tijd om daar over na te denken en ik kan altijd nog besluiten dat alles geheim moet blijven. Voor nu lijkt het mij het beste bij het begin te beginnen.